

گزارشی درباره تاریخچه و عملکرد انجمن صنایع فرآورده های لبنی ایران

راه طی شده صنعت شیر

رضا باکری؛ دبیر انجمن صنایع فرآورده های لبنی ایران

دهه ۲۰ شمسی از نیمه گذشته بود که اولین کارگاه تولید صنعتی شیر در خیابان فردوسی تهران آغاز به کار کرد و از آن تاریخ تا به امروز صنعت لبنیات ایران را میتوان در قامت صنعتی هفتاد و چند ساله دید. صنعتی که تا پیش از انقلاب در قالب سه شرکت بزرگ با چند کارخانه در سراسر کشور شکل گرفته بود امروز شامل بیش از ۴۵۰ کارخانه بزرگ و کوچک فعال است و برخلاف بسیاری از صنایع کشور تجربه موفق در «خصوصی سازی» را پشت سر نهاده و میتوان به جرات اظهار کرد که امروز بیش از ۸۵ درصد صنعت لبنیات ایران با سرمایه گذاری و مدیریت بخش خصوصی شکل گرفته و در زنجیره آن، از نهاده های دامی تا پخش و توزیع بیش از ۲ میلیون نفر در حال فعالیت هستند.

حضور پررنگ بخش خصوصی در صنعت لبنیات و موفقیت سرمایه گذاران در این حوزه باعث شده تا کشور ما که پیش از انقلاب وارد کننده حجم قابل توجهی از محصولات لبنی بود، امروز نتنها از واردات این دست محصولات بی نیاز شده بلکه حجم قابل توجهی از صادرات محصولات لبنی

را در منطقه به خود اختصاص داده است و در عین حال برندهای ایرانی توانسته اند، اعتبار قابل توجهی در میان برندهای معتبر و شناخته شده صنعت لبنیات جهان کسب کنند.

صنعت لبنیات ایران علاوه بر اینکه صنعتی رقابتی و با تنوع محصول بسیار و گستره وسیع حق انتخاب برای مشتری است، صنعتی است که با سلامت جامعه در ارتباط است و این شاید مهمترین ویژگی این صنعت است که آن را از دیگر صنایع کشور متمایز میکند. حسب نظر متخصصان تغذیه افزایش «سرانه مصرف» و «فرهنگ سازی مصرف شیر و لبنیات» در خانوارهای ایرانی ضامن سلامت جامعه و پیشگیری از بیماریهایی از جمله پوکی استخوان است و سرمایه گذاری سیاست گذاران سلامت تغذیه در افزایش سرانه مصرف منجر به کاهش هزینه های درمان در بودجه کشور خواهد بود.

خلاصه ای از عملکرد ۲۴ ساله

برای معرفی انجمن صنایع فرآورده های لبنی ایران لازم بود تا به مقدمه فوق اشاره شود تا بخشی از اهمیت راه و مسیری که در صنعت لبنیات ایران طی شده برای مخاطبان ترسیم شده باشد و بدانند که وقتی از صنعت لبنیات سخن میگوئیم از چه صنعتی و با چه دستاوردهایی سخن گفته می شود.

هرچند پیش از تشکیل «انجمن صنایع فرآورده های لبنی»، موسسین این انجمن تلاشهایی برای شکل دهی به تشکلی کارفرمایی با هدف همکاری های مشترک میان کارخانه های صنعتی لبنی انجام داده بودند اما با تشکیل «انجمن صنایع فرآورده های لبنی» در خردادماه سال ۷۵ بود که به این تلاشها عینیت داده شد و از آن سال تا کنون این انجمن توانسته منشا بسیاری از خدمات مهم به صنعت لبنیات ایران باشد.

انجمن صنایع فرآورده های لبنی تلاش کرده تا نماینده واحدهای تولید صنعتی شیر ایران باشد و داده های آماری حکایت از آن دارد که این مهم در طی ۲۴ سالی که از تاسیس این انجمن میگذرد محقق شده است. توضیح اینکه از میان ۷ و نیم میلیون تن شیر خامی که سالانه جذب واحدهای صنعتی شیر و فرآورده های لبنی میشود، سهم اعضای انجمن صنایع فرآورده های لبنی قریب به ۶ میلیون تن است و این بدان معنی است که اعضای انجمن، بیش از ۸۵ درصد بازار لبنیات ایران را در اختیار خود دارند.

انجمن در طی دو دهه گذشته علاوه بر تلاش برای تحقق منافع مشترک

اعضای خود، بطور مستمر در تکاپو بوده است تا روابط میان اعضا با سایر بخشهای زنجیره شیر بخصوص دامداران را تسهیل و بهبود ببخشد و هم اکنون همکاری های فی ما بین انجمن و تشکل های دامداران کشور رو به فرونی بوده به نحوی که بخشی از فعالیت های انجمن برای افزایش سرانه مصرف شیر و لبنیات با همکاری و سرمایه گذاری تشکل های دامداری کشور در حال انجام است.

علاوه بر این انجمن در طی فعالیت خود ارتباطات خوب و رو به گسترشی را با تشکل های مرتبط با صنعت لبنیات در سایر کشورها برقرار کرده که از جمله آنها «فدراسیون جهانی لبنیات» (IDF) و «هیئت شیر هندوستان» (Dairy Board) است. ارتباط با این تشکل ها و نیز مطالعه تجربه آنها در حل مسائل اعضا و صنعت لبنیات، اعضای ما در انجمن صنایع فرآورده های لبنی را متقاعد کرده است که در سالهای آتی تشکیل خانه شیر ایران را با همکاری همه ذینفعان صنعت لبنیات در دستور کار انجمن قرار دهند و هم اکنون بخشی از تلاشهای انجمن متمرکز بر تحقق این هدف طی سال ۹۹ است.

در کنار فعالیت های تشکلی، انجمن تلاش کرده تا با تشکیل «تعاونی تولیدکنندگان صنعتی فرآورده های لبنی سراسری» بخشی از نیازهای اساسی اعضا در تامین مایحتاج اولیه را تامین نماید. بطور مثال در بحران کنونی کرونا که صنایع غذایی و بخصوص کارخانه های لبنی با کمبود مواد بهداشتی و ضدعفونی کننده مواجه بودند، با هماهنگی هایی که انجمن از طریق شرکت تعاونی انجام داد، تولید و توزیع مواد ضد عفونی کننده برای کارخانه های عضو انجمن در دستور کار قرار گرفت و هم اکنون نیازهای اعضا در این بخش در حال تامین شدن است.

انجمن صنایع فرآورده های لبنی علاوه بر اینکه امتیاز برگزاری نمایشگاه های تخصصی صنعت لبنیات را از سازمان توسعه تجارت کسب کرده و نخستین «نمایشگاه بین المللی لبنیات و صنایع وابسته» را در سال ۹۵ برگزار کرد، در بهمن ماه سال ۹۸ نیز «نخستین همایش صنعت لبنیات ایران» را نیز با حضور همه ذینفعان صنعت و مقامات ارشد دولتی و روسای اتاق بازرگانی برگزار نمود. در این همایش برای نخستین بار همه کارخانه های لبنی و تامین کنندگان آنها درو هم آمدند و به بحث درباره مسائل صنعت و راه های برون رفت از آن پرداختند.

«تامین کالاهای لبنی سبد خانوار از طریق اعضای انجمن»، «طرح

ارزیابی محصولات سنتی احدهای صنفی»، «قیمت گذاری محصولات لبنی طی سالهای ۷۶ تا ۸۴» بخشی از عملکرد انجمن در سالهای گذشته است که در حیطه وظایف «تنظیم گری» انجمن به عنوان یک سازمان نمایندگی کارفرمایی قابل ارزیابی است. آنچه از اتاق بازرگانی انتظار میرود.

نکته ای که شایسته توجه است و به نظر می رسد اتاق بازرگانی به عنوان یک تشکل اقتصادی بالادستی با ابعاد ملی میتواند حل آن را در دستور کار خود قرار دهد، وجود تشکل های موازی در صنایع مختلف و از جمله صنعت لبنیات است.

همانطور که می دانید تشکلهای کارفرمایی به عنوان سازمان های نمایندگی بخش خصوصی شناخته می شوند و ماموریت آنها حل مسائل صنعت و پیگیری منافع مشترک اعضا در نهادهای سیاست گذار کشور است. تحقق این ماموریت اگرچه تا حد زیادی وابسته به ظرفیت های درونی تشکل های اقتصادی و فهم درست آنها از رویکردهای حل مسئله است اما بخشی از این مهم خارج از توانایی های تشکل هاست و نیازمند اصلاح سیاست ها و قوانینی است که همت اتاق بازرگانی، صنایع و معادن را می طلبد.

اتاق بازرگانی طی سالهای اخیر علاوه بر ارزیابی تشکل های اقتصادی عضو خود، برنامه های آموزشی خوبی را برای تشکل ها تمهید دیده که شایسته تقدیر است و تقویت کننده ظرفیت های درونی تشکلهای و نیز اصلاح کننده ذهنیت رهبران آنها درباره کارکرد های تشکل است. اما آنچه هم اکنون کارآمدی و تاثیرگذاری تشکل های کارفرمایی را تحت تاثیر قرار داده، وجود تشکل های اقتصادی است که صرفا نامی از آنها در صنایع مختلف وجود دارد و بیش از اینکه کمکی به حل مشکلات صنعت کنند، ابزاری برای مداخله دولت ها در صنعت و شکستن اجماع و همکاری های درون صنعتی هستند. تنها صنعت لبنیات با این مشکل مواجه است بلکه سایر تشکلهای کارفرمایی در دیگر صنایع نیز با این مشکل مواجه هستند.

اگرچه روند صدور مجوز فعالیت تشکل های اقتصادی در اتاق های بازرگانی اصلاح شده و تشکیل تشکل های موازی بسختی ممکن است اما در سایر نهادها مانند وزارت کار یا اتاق تعاون و... توجه به سیاست عدم تشکیل تشکلهای موازی بسیار کمرنگ است. این مشکل وقتی سخت تر می شود که بدانیم نظارتی نیز بر روی تشکل ها بعد از تشکیل انجام نمی شود. به این معنی که برخی تشکل ها علی رغم اینکه سالهاست تشکیل

شده اند اما تنها اسمی بر روی کاغذ هستند بدون اینکه خدماتی به اعضای خود ارائه کنند یا ظرفیتی برای انجام وظایف تنظیم گری داشته باشند. این دست تشکل ها علاوه بر اینکه ابزاری برای شکستن اجماع و اخلال در همکاری های درون صنعتی هستند گاهی تبدیل به ابزاری برای توزیع رانت نیز می شوند. این دست تشکل ها گاهی حتی خالی از اعضا هم هستند به این معنی که تشکلی مدعی عضویت ۴۰۰ واحد تولیدی است اما در حقیقت این عدد متعلق به سالهای دور بوده و هم اکنون عموم واحدهای عضو تشکل تعطیل و غیر فعال اند.

فارغ از مصداق هایی که برای این موضوع وجود دارد، انتظاری که از اتاق بازرگانی می رود آن است که نهایت تلاش خود را برای اصلاح قانون بهبود مستمر فضای کسب و کار بخصوص در ماده ۵ این قانون که مرتبط با فعالیت های تشکلهای کارفرمایی است انجام دهد و با متمرکز کردن اختیار صدور مجوز تشکیل تشکل های کارفرمایی، فرآیندی را برای ارزیابی مستمر تشکل ها با همکاری سایر نهادهای ذینفع ترتیب دهد تا شاهد فعالیت تشکلهایی نباشیم که تنها بر روی کاغذ وجود دارند و ابزاری برای سوء استفاده های مالی و دخالت در همکاری های درون صنعتی هستند.

منبع: آینده نگر